

Motion till riksdagen 2006/07:N309

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Lanthandelsanpassad grossiströrelse

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stödja utvecklingen av en lokalt styrd och lanthandelsanpassad grossiströrelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att konkurrenslagstiftningen ändras i syfte att bryta de tre stora aktörernas dominans inom grossistledet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att på flera sätt bidra till att lanthandeln inte försvinner som en viktig närservice för över två miljoner människor.

Bakgrund

Lanthandeln i Sverige kännetecknas av både enstaka eldsjälar och pessimistiska handlare. Bland eldsjälarna finns ett antal kooperativa föreningar som de i Öje i Malung/Sälens kommun samt Skattungbyn i Orsa kommun men också privata entreprenörer som driver lanthandeln i orter som Asby i Ydre kommun i Östergötland och Trönö i Söderhamns kommun. Tyvärr domineras denna del av dagligvaruhandeln av butiksägare som håller på att ge upp eller nyligen gjort sorti från marknaden.

I den regionalpolitiska propositionen ”En politik för tillväxt och livskraft i hela landet” (prop. 2001/02:4) betonas vikten av tillgång till kommersiell service. Människor måste kunna känna sig trygga i förvisningen om att ha tillgång till nödvändiga dagligvaror. Landsbygden i Sverige har en framtid. Många, särskilt barnfamiljer, önskar flytta till och bo i tätortsnära landsbygd. Men för att det skall vara möjligt måste det finnas tillgång till bl.a. skola och butik inom rimligt avstånd.

Enligt Konsumentverkets statistik försvann den lokala butiken på hela 473 orter mellan åren 2000 och 2005. Under samma period har dock tillkommit

Fel! Okänt namn på

viss kompletterande dagligvaruservice på 106 orter. Drygt 98 000 hushåll har numera mer än 10 km till sin närmaste butik. Närmare 35 % av de 1 100 butiker som är kvar sist på sin ort bedöms ha låg omsättning, vilket gör att sannolikheten för nedläggning är stor. Om denna trend håller i sig är risken att de drygt 400 butiker som 2004 hade en omsättning under 4 miljoner kronor, kommer i farozonen den närmaste tiden.

Anledningarna till denna utveckling är flera. Att lågprishandeln ständigt utökar sina domäner är en stor anledning. Att priset på livsmedel prioriteras före allt annat är också en anledning. Vidare har de tre stora kedjorna – Ica, Coop och Axfood – satsat på stora butiker i större orter, och det innebär att de direkt eller indirekt lägger ned butikerna på landsbygden. Lanthandlarna får så höga priser av grossisterna att de inte klarar konkurrensen. En annan viktig anledning är att de tre stora aktörerna som styr livsmedelshandeln och grossistverksamheten arbetar efter egna intressen, där landsbygdens och de små orternas behov av service inte är en prioriterad fråga.

Vänsterpartiet ser att denna utveckling är oacceptabel eftersom den missgynnar landsbygdsbefolkningen så mycket att det hämmar den lokala ekonomiska utvecklingen, start av nya företag, en ökad inflyttning, ett fortsatt kvarboende och hela den närservice som gör boende på landsbygden till ett positivt alternativ. Utan en fungerande lokal service kan inte någon berörd kommun eller något landsbygdssdistrikt överleva. För de mellan 2,5 och 3 miljoner människor som bor på landsbygden är livsmedelshandelns avveckling ett stort problem.

Affär på landet är ett projekt som till stora delar slagit väl ut, men det är svårt att avgöra hur långsiktiga effekterna är. Affär på landet har bidragit till att öka den samlade kunskapen om konsumenternas behov och butikernas förmåga att möta dessa behov. Det har även stärkt handlaren som företagare i sin roll.

Landsbygdshotiker är viktiga för den befolkning som finns i området. För att ta tillvara de resurser som ännu finns kvar inom dagligvaruförsörjningen måste fler aktörer samarbeta. Enligt Konsumentverket bör en utgångspunkt för framtida arbete vara att bredda nuvarande insatser i syfte att öka samverkan mellan kommersiell service och offentlig service på landsbygden.

En möjlighet att säkra livsmedelshandeln eller dagligvaruhandeln på landsbygden vore att på olika sätt stimulera och stödja de små grossistföretag som finns i flera regioner så att de kan klara leveranser till de små butikerna landet runt. Man kan också uppmuntra lanthandlarna och dagligvaruhandeln i små orter att själva skapa grossistverksamheter eller/och samarbeta med små grossistföretag som också har större möjligheter än andra att göra inköp från små förädlingsföretag som de stora kedjorna håller på att ta död på genom stora upphandlingar och en ökad mängd egna märkesvaror.

Dessutom behöver konkurrenslagstiftningen ses över så att de tre stora grossistföretagens oligopol på marknaden elimineras. Det räcker inte med en uppstickare som Bergendahls även om detta företag något bidrar till att förbättra läget för landsbygdshandeln i södra Sverige.

Lanthandel och dagligvarubutiker är viktiga förutsättningar för att Sverige skall kunna säkra en socialt och ekologisk uthållig tillväxt i hela landet.

Vårt förslag

Vänsterpartiets förslag är att Konsumentverket (som i dag jobbar med lant-handelsfrågan) tillsammans med andra aktörer på olika sätt stödjer utvecklingen av en lokalt styrd och lanthandelsanpassad grossiströrelse. Detta för att komma bort från de stora grossistföretagens normgivande status på grossistmarknaden.

Vidare vill Vänsterpartiet att en förändring av konkurrenslagstiftningen skall tillkomma i syfte att bryta de tre stora aktörernas nästan totala dominans inom grossistledet. Vänsterpartiet vill att regeringen på övrigt sätt även skall bidra till att lanthandeln inte försvinner som en viktig närservice för över två miljoner människor. Risker är annars stor att lanthandeln snart försvinner. Vad som i motionen anförts om lanthandel bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 23 oktober 2006

Gunilla Wahlén (v)

Torbjörn Björlund (v)

Kalle Larsson (v)

Kent Persson (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Alice Åström (v)